

In hoeverre voldoet *Staal 2* aan de nieuwe (concept)kerndoelen Nederlands?

In september 2023 leverde het SLO in opdracht van het ministerie van OCW de nieuwe conceptkerndoelen voor Nederlands en rekenen en wiskunde aan. De kerndoelen voor taal in het primair onderwijs geven helderheid over wat kinderen moeten kennen, kunnen en ervaren aan het einde van het primair onderwijs. De conceptkerndoelen worden de komende tijd gevalideerd en beproefd op bruikbaarheid op scholen. Daarna worden ze waar nodig bijgesteld.

Malmberg is erg blij met de vernieuwing van de kerndoelen. Omdat we aan de ene kant graag willen laten zien dat de nieuwe *Staal (Staal 2)* nu al uitstekend aansluit bij de geactualiseerde kerndoelen, maar er aan de andere kant mogelijk nog wijzigingen komen in de formulering van deze kerndoelen, hebben we de nieuwe *Staal* nu eerst geanalyseerd op basis van de karakteristiek. Daarbij verwachten we geen wijzigingen. Op het moment dat de kerndoelen definitief zijn, zullen we een uitgebreidere analyse uitvoeren en publiceren, waarbij we per kerndoel aangeven hoe dit kerndoel terugkomt in de methode.

- ✓ = voldoet
- = draagt bij

Staal taal, inclusief tekstbegrip
Staal spelling-grammatica

domein	subdomein	kerndoel	✓	•
overstijgend				
		1 Taal en leesomgeving*	✓	
		2 Taal in de leergebieden*	✓	
A communicatie				
	A1 taalvaardigheid	3 Begrijpend luisteren, lezen en kijken	✓	
		4 Doelgericht spreken en schrijven	✓	•
		5 Creatief schrijven	✓	•
		6 Schrijven om te leren	✓	
		7 Bronnen onderzoeken	✓	
		8 Bronnen verwerken	✓	
		9 Reflecteren op taalactiviteiten	✓	
	A2 interactie	10 Doelgericht gesprekken voeren	✓	
		11 Gesprekken voeren om te leren	✓	
B taal				
	B1 taal als systeem	12 Vorm en betekenis beschouwen	✓	•
		13 Schriftelijke taalverzorging	✓	✓
	B2 taal en individu & maatschappij	14 Talige identiteit	✓	
		15 Taalvariatie	✓	
		16 Taalverandering	✓	
C1 literatuur				
	C1 literatuur als systeem	17 Inzichten in verhalende teksten	✓	
		18 Verkennen van literaire genres	✓	
	C2 literatuur en individu & maatschappij	19 Leesvoorkeur	✓	
		20 Functies van literatuur	✓	

* Dit is geen beheersingsdoel, maar een aanboddoel.

Kenmerken van het leergebied Nederlands (zoals beschreven in de karakteristiek van de (concept)kerndoelen Nederlands primair onderwijs)

<p>Taal is communiceren met elkaar, gevoelens uiten, instrument voor denken en leren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De klas gaat bij <i>Staal taal</i> aan de slag met uitdagende en boeiende thema's. Afhankelijk van de les gaan de kinderen met elkaar in gesprek over het onderwerp, wordt er kennis uitgewisseld en werken de kinderen samen toe naar een eindproduct.
<p>Taalbeheersing van het Standaardnederlands draagt bij aan kansen-gelijkheid in het dagelijks leven en in het onderwijs.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De rijke thema's van <i>Staal taal</i> dragen bij aan de kennisontwikkeling van de kinderen. De kinderen krijgen bouwstenen aangeboden (woordenschat, taalbeschouwing, lezen, spreken en luisteren en schrijven van teksten) en worden ondersteund (via de Staalstudio) bij het maken van de eindopdracht (bij de stap 'toepassen'). • Het plusmateriaal is beschikbaar voor iedereen. Want als het thema bij een kind past, gaat het kind vanzelf een stapje verder. • De preventieve en bewezen aanpak van José Schraven bij <i>Staal spelling-grammatica</i> werkt voor alle kinderen. De structuur en de voortdurende herhaling leveren hoge resultaten op, zowel in het regulier onderwijs als binnen het sbo, mits de methodiek consequent door het schoolteam wordt ingezet.
<p>De kinderen uitdagen en stimuleren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zo ontwikkelen zij zich tot taalcompetente burgers. • Zo nemen zij deel aan een geletterde maatschappij waarin mensen met diverse talen/achtergronden samenleven. 	<ul style="list-style-type: none"> • De <i>grej van Staal</i>: voordat met het thema wordt gestart, worden de kinderen door middel van een raadsel al geprikkeld om na te denken over het thema-onderwerp. Tijdens de eerste les krijgen de kinderen in een microles het antwoord op dit raadsel. • Het themamagazine, met authentieke en rijke teksten van verschillende genres, maakt kinderen nieuwsgierig, en daagt hen uit om meer te weten te komen over het onderwerp. • De kinderen mogen ook buiten de taalles om in de magazines lezen. Ze kunnen lekker bladeren en lezen en op speelse wijze met taal bezig zijn, waarbij ze niet belemmerd worden door les- of niveau-aanduidingen. Bovendien kunnen de magazines snel aangepast worden aan de steeds veranderende maatschappij, zodat er bij de kinderen een optimale herkenning van de wereld om hen heen is. • De authentieke teksten, het gevarieerde beeldmateriaal en de filmpjes laten een grote variëteit aan mensen zien: mensen met diverse talen en achtergronden. • De kinderen worden continu uitgedaagd om hun gedachten te verwoorden en om hun mening te onderbouwen.
<p>De kinderen ontwikkelen een samenhangend geheel aan kennis, vaardigheden en houdingen op het gebied van communicatie, taal en literatuur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Staal taal</i> biedt een beredeneerd aanbod aan teksten. De kinderen komen in aanraking met alle taalfuncties, gekoppeld aan de relevante genres in gesproken en geschreven teksten. • <i>Staal</i> heeft gekozen voor de term 'tekstbegrip' in plaats van 'begrijpend lezen'. Tekstbegrip is geen apart vak, maar een onderdeel van taal. Er wordt op een tekstgerichte manier gewerkt aan het begrijpen, reflecteren op en evalueren van geschreven en gesproken teksten. De domeinen woordenschat, taalbeschouwing, lezen, spreken en luisteren en schrijven worden in optimale samenhang aangeboden. • In de tekstselectie is behalve voor informatieve teksten gekozen voor uiteenlopende literaire teksten waarover de kinderen met elkaar in gesprek gaan.
<p>De kinderen krijgen inzicht en vertrouwen in zichzelf als taalleerder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidatie van de doelwoorden van woordenschat is verzekerd door herhaling door middel van opdracht en spel, zowel in het leerlingenmateriaal als samen met de leerkracht. De kinderen 'scoren' zelf regelmatig hoe goed ze de doelwoorden kennen, en ervaren dat ze de doelwoorden steeds beter leren kennen. • In elke les wordt er gericht teruggekeken op het doel. • Tops en tips van leerkracht en klasgenoten geven het kind inzicht en zelfvertrouwen om zijn schrijfproduct beter te maken. • Door de voortdurende herhaling bij spelling-grammatica krijgen de kinderen de tijd om iets aan te leren en uiteindelijk te kunnen. Na elke twee blokken kijken de kinderen terug op datgene wat ze hebben geleerd. • De visuele ondersteuning bij spelling-grammatica helpt de kinderen bij het nadenken over de betreffende categorie. Deze visuele ondersteuning wordt afgebouwd totdat de kinderen het aangeleerde zelfstandig kunnen toepassen.

lees verder ▶

<p>Doelgericht lezen, schrijven, kijken, luisteren, spreken en gesprekken voeren in authentieke en betekenisvolle situaties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In elk thema staat één overkoepelend taaldoel centraal. • De bouwstenen uit de verschillende lessen, de authentieke bronnen uit het magazine en de Zo zit het-filmpjes dragen bij aan het met succes kunnen uitvoeren van de betekenisvolle eindopdracht.
<p>Onderbouwd oordelen over taal- en literatuurkwesties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In de lessen taalbeschouwing verkennen en onderzoeken de kinderen taalverschijnselen. Spelen met en genieten van taal staat voorop. • Bij de twee basislessen van tekstbegrip ontdekken de kinderen samen met de leerkracht de gelaagdheid van de aangeboden teksten. De leerkracht helpt de teksten te doorgronden. • Elk thema biedt ook nog drie verdiepingslessen tekstbegrip. In verdiepingsles A lezen de kinderen een langere tekst, verdiepingsles B bevat een tekst met een twist op het thema, en in verdiepingsles C voert de leerkracht met de kinderen een lees-denkgesprek volgens de uitgangspunten van Chambers. • Elk thema bevat zowel informatieve als fictieve teksten. • Bij de authentieke bronnen worden de kinderen gewezen op de schrijver van de tekst, en als het gaat om een tekst uit een boek, toont de leerkracht het boek en worden de kinderen uitgedaagd om het hele boek te lezen of om meer van deze schrijver te lezen.
<p>Reflecteren op eigen en andermans taalgebruik en talig repertoire.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De woordmuur en de diverse woordenschatspellen stimuleren de kinderen om met elkaar na te denken over de betekenis van woorden. • In de lessen taalbeschouwing verkennen en onderzoeken de kinderen taalverschijnselen. Spelen met en genieten van taal staat hierbij voorop. • De kinderen zien in de Zo zit het-filmpjes voorbeelden van reflecteren op het eigen en andermans taalgebruik. • Tijdens de lessen tekstbegrip en spreken en luisteren zijn de kinderen met elkaar in gesprek over wat zij hebben gelezen, gehoord of gezien. De leerkracht helpt de kinderen daarbij, onder andere door te modelen.
<p>Eigen ideeën, ervaringen en gevoelens uitdrukken in taal; eigen stijl en voorkeuren ontdekken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In de tweede les van spreken en luisteren voeren kinderen een denkgesprek: eerst denken de kinderen zelfstandig na, vervolgens delen de kinderen hun bevindingen met elkaar in twee- of viertallen, en tot slot wisselen de kinderen klassikaal hun bevindingen uit. • Tijdens het schrijven en maken van het eindproduct worden de kinderen gestimuleerd om hun eigen bevindingen in te brengen. Tijdens de fase publicatie en presentatie komt dit tot uiting.
<p>Via een variatie aan teksten uit heden en verleden komen de kinderen in aanraking met cultuur en literatuur. Ze leren hier betekenis aan te geven en waarde aan toe te kennen voor zichzelf en anderen en verbreden hiermee hun blik op de wereld.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De thema's van <i>Staal</i> zijn verrassend, gedurfd en boeiend. Vanuit de alledaagse omgeving leren de kinderen over de wereld, waarbij cultuur een belangrijk element is. • Niet alleen zijn veel teksten bij tekstbegrip ontleend aan kinderboeken, ook komen kinderen in aanraking met onder andere originele interviews en verhalen uit andere landen. • Vanaf groep 5 is de rubriek Lekker lezen een vast onderdeel in het magazine. Hierin worden boeken aangeprezen die bij het thema passen.

Samenhang binnen het leergebied

Staal is hét voorbeeld voor samenhang binnen het leergebied taal. Doordat de teksten van de lessen tekstbegrip ingebed zijn in het thema, zijn deze extra betekenisvol. De lessen woordenschat en taalbeschouwing helpen de kinderen om de teksten van de lessen tekstbegrip beter te begrijpen. De lessen tekstbegrip zijn niet alleen ondersteunend voor het spreken en luisteren, maar ook voor het schrijven van teksten. Omdat de teksten van deze lessen vaak ook een voorbeeld zijn voor de te schrijven tekst, worden de kinderen op een heel natuurlijke manier uitgedaagd om deze teksten herhaald te lezen, bijvoorbeeld omdat ze daaraan kunnen zien hoe de schrijver de tekst heeft opgebouwd en/of welke woorden de schrijver gebruikt heeft. Deze samenhang leidt de kinderen uiteindelijk stap voor stap naar de publicatie en presentatie van het eindproduct. Niet voor de juf of meester, maar omdat het leuk en interessant is.

<p>Vanuit eigen taalvaardigheid interactieve, productieve en receptieve vaardigheden uitbreiden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het leerstofaanbod van taal is in opzet concentrisch. De overkoepelende taaldoelen en genres komen regelmatig terug in het aanbod voor groep 4 t/m 8. • <i>Staal taal</i> biedt een beredeneerd aanbod, waarbij er in de hogere jaargroepen meer ingezet wordt op de complexere genres, taaldoelen en onderwerpen. • In de lessen krijgen de kinderen een gerichte (directe) instructie, zodat ze voldoende bagage hebben om het eindproduct op hun eigen niveau uit te kunnen werken. • Gedurende het hele thema zijn de kinderen aan het lezen, spreken en luisteren om kennis op te doen over het thema-onderwerp. Deze kennis zetten ze bij het toepassen om in een taalproduct. • Kinderen die snel en goed de lessen woordenschat en taalbeschouwing hebben gemaakt, kunnen verder met de plusles in het werkboek. • De kinderen weten voor en tijdens het maken van het eindproduct wat de themagerelateerde criteria en de algemene criteria (opbouw, formulering en inhoud) zijn. Met tussentijdse feedback van leerkracht en klasgenoten komen de kinderen tot een eindproduct. De Staalstudio en de Zo zit het-filmpjes inspireren de kinderen om hun eindproduct beter te maken. Uiteindelijk beoordeelt de leerkracht het eindproduct op deze criteria. Het beoordelingsformulier helpt de leerkracht om tot een eindoordeel te komen.
<p>Doelgericht communiceren, expressief en creatief uiten in doorlopende leerlijn van po naar vo, in verschillende contexten. Daarbij benutten de kinderen kennis over taal en taalgebruik en leren ze een diversiteit aan talige culturele uitingen kennen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Door het rijke taalaanbod en het hoge streefniveau sluit <i>Staal</i> uitstekend aan bij het vo. • De uiteenlopende onderwerpen van de thema's (van <i>Insecten</i> tot aan <i>Hersenen</i>, van <i>Geheim</i> tot aan <i>Laat je horen</i>) en de rijke teksten in de magazines dragen bij aan de kennisontwikkeling van de kinderen, waardoor ze teksten die ze bij de andere leergebieden tegenkomen, ook beter kunnen begrijpen. De rijke teksten versterken dus de kennisopbouw; deze kennisopbouw helpt de kinderen weer bij het lezen en begrijpen van andere rijke teksten. • Bij het denkgesprek denken de kinderen doelgericht na over een boeiende kwestie die bij het thema past. Samen met de leerkracht gaan de kinderen op zoek naar nieuwe invalshoeken door naar elkaars bevindingen te luisteren. De denkgesprekken hebben een conceptualiserende functie, waardoor kinderen grip krijgen op de wereld om hen heen. • Bij het lees-denkgesprek (Verdiepingsles C tekstbegrip) leren de kinderen na het lezen van een tekst hun gedachten te verwoorden volgens de uitgangspunten van Chambers. Bijvoorbeeld over wat ze denken wat echt is en wat fantasie. • In elk thema worden de kinderen stap voor stap naar het eindproduct begeleid, volgens het 5-fasenmodel. De Staalstudio maakt de fasen inzichtelijk en ondersteunt het schrijfp proces. • De continue herhaling van de spellingscategorïeën en de grammaticadoelen zorgt ervoor dat de kinderen eind groep 8 goed kunnen spellen.
<p>In po nadruk op verwerving, daarna (vooral in vo) verfijning en verdieping.</p>	
<p>Complexiteit van teksten, communicatiedoelen en contexten neemt toe. Zich kritisch hiertoe verhouden ook. Evenals beter zicht krijgen op eigen voorkeuren. Via taal krijgen de kinderen meer grip op de wereld en de maatschappij waarin ze leven.</p>	
<p>Taal- en cultuurcompetent worden is een geleidelijk, complex proces, waarbij talige kennis, vaardigheden en houdingen rondom communicatie, taal en literatuur elkaar beïnvloeden en versterken.</p>	
<p>Lees-, luister-, kijk-, schrijf-, spreek- en gespreksvaardigheden komen overeen en ontwikkelen zich in samenhang. Kinderen zien en benutten die verbanden.</p>	

lees verder ▶

De kinderen verwerven kennis en begrippen om over taalgebruik, taalverschijnselen, het taalsysteem en literatuur te communiceren en erop te reflecteren.

- Taalgebruik, taalverschijnselen en taalsystemen zijn onderdeel van het totale leerstofaanbod van taal. In de handleiding leest de leerkracht op welke momenten zij het beste aandacht kan besteden aan spelling- en grammaticabewustzijn.
- Bij *Staal taal* wordt door de kinderen in elke les gereflecteerd op de nieuwe doelen; bij *Staal spelling-grammatica* is dit een continu proces, onder leiding van de leerkracht, en kan de leerling na elke twee blokken zelf aangeven wat goed gaat en wat beter kan.
- Door het thema-onderwerp en de rijke, authentieke teksten in het magazine worden kinderen uitgedaagd om het boek waaruit deze teksten afkomstig zijn, in zijn geheel te gaan lezen.

Samenhang tussen leergebieden

De kinderen werken in verschillende taalleergebieden aan hun taalcompetentie. Kennis, vaardigheden en houdingen opgedaan in het ene leergebied of in hun thuistaal nemen zij mee in het andere taalleergebied.

De kinderen ontwikkelen een open houding tegenover talige en culturele diversiteit doordat in meer taalgebieden aandacht wordt besteed aan verschillende talen, taalvariëteiten en (sub)culturen.

Het leggen van verbindingen tussen het leergebied Nederlands en andere leergebieden (moderne vreemde talen, digitale geletterdheid, rekenen en wiskunde, mens en maatschappij, burgerschap, Fries en gebarentaal) is een voorwaarde voor duurzame kennis- en taalontwikkeling.

- De rijke thema's en teksten zorgen ervoor dat kinderen kennis verwerven en hun taalcompetenties vergroten.
- Elk thema is gekoppeld aan twee van de volgende leergebieden:
 - Aardrijkskunde
 - Burgerschap
 - Cultuur en muziek
 - Geschiedenis
 - Gezondheid
 - Natuur
 - Techniek
- Daar waar het thema zich ervoor leent, wordt er in de lijn van het thema ook een link gelegd met digitale geletterdheid en/of rekenen en wiskunde.
- De genredidactiek staat centraal. Doordat op alle relevante genres instructie wordt gegeven, kunnen de kinderen de verworven kennis, vaardigheden en houdingen ook toepassen bij andere vakgebieden.
- Met het magazine wordt er een basis gelegd voor het omgaan met bronnen.
- De eindproducten bieden de leerkracht ruimte om bij de publicatie en presentatie voor een digitale uitwerking te kiezen.